

30/07/2019

Agressions contra els professionals de la salut: és possible una altra resposta?

Com pot ser que el metge, abans tan respectat, sigui objecte de desconfiança, inclús d'agressions? Com haurien de reaccionar els professionals de salut davant d'aquestes agressions? En la Tesi d'Araceli Teixidó s'hi plantegen aquestes preguntes i reflexiona sobre conceptes com autonomia, cos i paternalisme, tot presentant una crítica del principi d'autonomia des de la perspectiva de la psicoanàlisi a partir del problema de la violència contra els professionals sanitaris.

La violència no és un fenomen que es redueixi a la consulta mèdica sinó que es manifesta en tot àmbit humà i, actualment, amb puixança. La resposta del metge ha de ser la mateixa que la que donen la resta d'agents socials? Si s'agredeix a aquell a qui es consulta pel malestar del cos, potser cal considerar que alguna cosa de les que s'ha jugat en l'agressió podria ser essencial a la seva relació.

Fins ara, les recerques en aquest àmbit es redueixen a la comptabilització dels casos i la seva descripció fenomenològica. Sota aquesta manera de fer, hi ha la idea que s'actua d'una manera objectiva, prescindint de la filosofia. Res és més fals: com deia Foucault, el pensament mèdic està «compromès en l'estatut filosòfic de l'home». És a dir, no hi ha pràctica mèdica sense una filosofia en la seva base.

Actualment les agressions es tracten com una anomalia, la Tesi sosté que se'ls ha de donar la categoria d'esdeveniment. Només així se'n podran desprendre les preguntes que orientaran les solucions: com pot ser que el metge, abans tan respectat, avui sigui objecte de menyspreu i agressions?

Els metges sempre han tingut molt de poder sobre els pacients: des de l'antic sacerdot que - pel misteri - podia imposar un mode de vida, fins al metge científic que - pel coneixement - ha comès atrocitats com les recerques de la medicina nazi. L'autoritat que dóna el poder sobre el cos pot virar a l'abús amb facilitat.

Al poder del metge se l'ha tractat sota la categoria del paternalisme. És així que la medicina es planteja el problema moral de no influir en els subjectes que atén. La resposta ha estat l'autonomisme com a filosofia que exigeix dels professionals transferir el poder de decisió al pacient. Però un cop se li atorga el poder al pacient es fa palès que els pacients tampoc no s'espavilen massa millor que els professionals. El premi Nobel de medicina Rolf Zinkernagel va afirmar que «el major problema sanitari és l'estupidesa humana» referint-se als pacients que no compleixen els tractaments i tots aquells humans que atempten contra la pròpia salut.

Veiem doncs que si el metge podia abusar, el pacient pot actuar estúpidament. La psicoanàlisi té un nom per a totes dues posicions personals – abús i estupidesa –: Freud en digué «pulsió de mort» i Lacan, «gaudi». Amb aquests termes localitzem millor la dificultat humana de governar-se per la raó quan hi intervenen els afectes més íntims que ofusquen tot pensament - per exemple la vulnerabilitat en què la malaltia situa l'humà -. També permeten manegar-ho millor ja que admeten un marge de misteri en el tractament del cos humà que no redueixen a quelcom purament científic. El gaudi permet concebre que l'autonomia completa no es possible per al humà, que pateix i per això és vulnerable i dependent de l'Altre.

La manera suposada científica de fer implica que allò humà es pot estudiar acollint-se a lleis que l'expliquen de manera universal. Aleshores, tot allò patològic o anormal es refereix al que s'allunya de la línia mitja, n'és una excepció. Però quan comencem a estudiar a qualsevol humà concret, sempre esdevé una excepció. Ningú no pot acollir-se del tot al ideal normal. Per a tots és obligada la desviació.

De fet, ser humà sempre és una excepció. L'anàlisi dels casos aportats mostra com el rebuig d'aquesta excepcionalitat retorna en la pràctica quotidiana com a agressió contra el professional.

Araceli Teixidó

Departament de Filosofia
Universitat Autònoma de Barcelona
araceliteixido@gmail.com

Referències

[View low-bandwidth version](#)